

Samen voor een schoon klimaat! – 19 november 2018

Op 19 november kwamen in Den Haag zo'n 30 vertegenwoordigers van diverse maatschappelijke en jongerenorganisaties én Tweede Kamerlid Matthijs Sienot (D66) bij elkaar om te discussiëren over de vervolgstappen die Nederland moet zetten om onze ecologische voetafdruk te verminderen. Hoe kunnen we bijdragen aan het wereldwijd behalen van de SDG's? Zij formuleerden aanbevelingen rondom duurzame energie & klimaatactie (SDG's 7 & 13), water & land (SDG's 6, 14, & 15), en duurzame consumptie & productie (SDG 12).

Politici zitten mede aan de thermometer van de aarde: meer coördinatie vanuit de overheid is noodzakelijk!

Openings sprekers Kiane de Kleijne (Radboud Universiteit, droeg bij aan het in oktober gepubliceerde [IPCC rapport](#)) en Herman Sips (Global Center on Adaptation) onderstreepten de urgentie van het vraagstuk van de middag. Als Nederland, en de rest van de internationale gemeenschap, niet nú haar actie rondom klimaatadaptatie en -mitigatie versterkt, zullen de klimaatdoelstellingen van Parijs niet gehaald worden. Dat zou desastreuze gevolgen hebben voor onze leefomgeving, biodiversiteit, én daarmee ook voor onze manier van leven en de economie. De Nederlandse overheid moet dus haar invloed gebruiken om tot een omslag te komen. ***In de discussie over klimaatactie moet, om publieke en politieke steun te vergroten, de focus verlegd worden van risico's en kosten van klimaatbeleid, naar de baten van een krachtig beleid.***

Financiering van klimaatactie

Het is goed dat er wordt geïnvesteerd in klimaatactie, bijvoorbeeld door het Green Climate Fund¹. Uit verschillende schaduwrapporten blijkt echter dat Nederlandse beloften voor klimaatfinanciering bij lange na niet worden waargemaakt.² Wij kwamen tot de volgende aanbevelingen voor de Nederlandse overheid:

- De doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs kunnen alleen worden gehaald als financiering voor duurzame ontwikkelingen, zoals hernieuwbare energie, wordt gecombineerd met het ***snel uitfasen van publieke financiële ondersteuning voor fossiel-gerelateerde projecten***.³ De huidige doelstelling van BHOS om voor 2025 te stoppen met het ondersteunen van exploratie projecten⁴ is niet afdoende. Een complete uitfasering van publieke financiële ondersteuning voor alle fossiel-gerelateerde projecten per 2020 is noodzakelijk.
- ***Klimaatfinanciering dient toegankelijk en bereikbaar te zijn voor de meest kwetsbaren.*** Investerings moeten écht naar de allerarmsten en meest gemarginaliseerde groepen gaan. Vooral voor klimaatadaptatie betekent dit dat er publiek geld beschikbaar moet zijn, omdat voor genoemde groepen in kwetsbare situaties geen 'business case' te maken is. De huidige focus op publiek-private partnerschappen schiet voor deze groepen tekort en leidt tot een te grote focus op middeninkomenslanden en stedelijke gebieden.
- Huidig klimaatbeleid neigt bestaande (gender)ongelijkheden te vergroten. Om echte duurzame verandering mogelijk te maken moet de stem van vrouwen worden gehoord en versterkt, bijvoorbeeld door het investeren in ***capaciteitsversterking van vrouwen en hun organisaties*** en hun betrokkenheid bij besluitvorming over klimaatfinanciering en actie te vergroten.
- Goede aansluiting bij lokale behoeften is cruciaal. Er moet worden ingezet op ***decentrale hernieuwbare energie oplossingen***. Deze oplossingen zijn sneller, goedkoper en duurzamer dan de vaak grootschalige infrastructurele oplossingen waar nu vaak voor wordt gekozen. Op deze manier worden rurale gemeenschappen en specifieke doelgroepen zoals vrouwen beter bereikt en betrokken. Alleen met dit soort oplossingen kunnen we toegang tot energie garanderen voor de allerarmsten.

¹ <https://www.greenclimate.fund/home>

² "Climate Finance Shadow Report 2018", Oxfam Novib.

³ <http://priceofoil.org/2016/09/22/the-skys-limit-report/>

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/publicaties/2018/11/08/theory-of-change-ontwikkelingssamenwerking/Theory+of+Change+-+Klimaat+-+najaar+2018.pdf> \h

Nederland zou internationaal moeten aandringen op een groter percentage van huidige investeringen voor decentrale hernieuwbare energie oplossingen (zoals *off-grid* en *clean cooking*).⁵

- Om de doelstelling van maximaal 1,5 graad opwarming te kunnen halen, is het noodzakelijk om **nieuwe bronnen van klimaatfinanciering aan te boren**. Deze moeten bovendien **meer gefocust zijn op adaptatie**, niet alleen mitigatie. In het Klimaatakkoord van Parijs is afgesproken dat er een evenwicht moet zijn tussen financiering voor adaptatie en mitigatie. Uit onderzoek blijkt echter dat zo'n 71% van de publieke klimaatfinanciering bestemd is voor mitigatie, 20% voor adaptatie en 9% voor projecten met beide tot doel.⁶ Hierin moet snel verandering komen.
- **Meer transparantie is nodig over de Nederlandse klimaatfinanciering door BHOS**. Elk jaar moet de Tweede Kamer worden ingelicht over de bestemmingen en de impact van de financiering. Ook moet hierbij inzichtelijk worden gemaakt wat de verschillen zijn tussen publieke financiële ondersteuning voor fossiel-gerelateerde projecten en hernieuwbare energie.

Innovatie stimuleren

In huidige Nederlandse en Europese handelsverdragen zorgt het IPOV91 verdrag ervoor dat de rechten van boeren uit ontwikkelingslanden die duurzaam voedsel verbouwen in de problemen komen.⁷ Om dit te voorkomen moeten boeren toegang krijgen tot eerlijke mogelijkheden voor innovatie.

- Vanuit BZ zou **open voedselinnovatie meer gestimuleerd moeten worden**, bijvoorbeeld door internationaal in te zetten op het wegnemen van patenten in productie van groenten en fruit.
- De overheid dient erop toe te zien dat bij initiatieven voor **mitigatie**, bijvoorbeeld in de Nederlandse watersector, **negatieve effecten op biodiversiteit en de leefomgeving zoveel mogelijk ondervangen worden**. Een goed voorbeeld is de [motie](#) Sienot / De Groot (D66), die aandacht vraagt voor het herstel van oesterbanken en andere biogene riffen bij de aanleg en inrichting van windmolenparken in de Noordzee.

Duurzame consumptie: gedragsverandering stimuleren

Met gedragsverandering bij de consument is grote winst te behalen, bijvoorbeeld als het gaat over de milieuschade van het doorspoelen van sanitair afval en het weggooien van *single use plastics*. Essentieel voor het stimuleren van gedragsverandering is dat burgers zich niet alleen bewust worden van de kosten, maar ook van de effecten op onze gezondheid. Welke negatieve effecten hebben microplastics en andere schadelijke stoffen die gebruikt worden in de productie van levensmiddelen en gebruiksartikelen op onze gezondheid? En wat zijn bijkomstige positieve effecten van het maken van gezondere keuzes?

- Om onze voetafdruk te verkleinen is het nodig een **omslag van productie en consumptie van dierlijke naar plantaardige eiwitten te maken**. Vanuit de overheid moet de Nederlandse consumenten en producenten worden gestimuleerd om hun gedrag te veranderen. Hierbij pleiten wij voor **het invoeren van een CO2 belasting** in meer economische sectoren dan alleen de elektriciteitssector (zoals het kabinet nu voornemens is). Dit vergroot het inzicht van de consument in de bijkomende ecologische kosten van wat we produceren en importeren.
- **De inkomsten uit deze belastingen kunnen worden geïnvesteerd in innovaties en verduurzaming**, zoals het stimuleren biologische landbouw, bijvoorbeeld door een **transitiefonds** op te zetten voor

⁵ Uit onderzoek blijkt dat de toekomst van duurzame energie voor 70% gestuurd wordt vanuit overheden, IEA World Energy Outlook (2018), <https://www.iea.org/newsroom/news/2018/june/weo-2018.html>

⁶ <https://www.oxfamnovib.nl/blogs/dilemmas-en-oplossingen/hoog-spel-met-klimaatgeld>

⁷ Zie voor meer informatie: <https://www.bothends.org/nl/Actueel/Publicaties/UPOV-91-and-trade-agreements-Compromising-farmers-right-to-save-and-sell-seeds/>

boeren die de omslag naar duurzame landbouw willen maken. In 2016 was namelijk slechts 2,9% van de Nederlandse landbouw duurzaam.⁸

Uitbreiding en aanscherping van regelgeving voor plastics

Regelgeving is essentieel voor het beschermen van milieu en leefomgeving tegen de negatieve invloeden van plastics. Om SDG 14 en 15 te kunnen bereiken is urgente actie nodig. Er bestaat op internationaal, Europees en nationaal niveau al veel regelgeving die gefocust is op eisen aan consumentenproducten, verpakkingsmaterialen etc., om de negatieve effecten op leefomgeving en milieu tegen te gaan. Helaas is veel van deze regelgeving nog niet van betrekking op (micro)plastics die in het milieu terecht komen. Van veel (micro)plastics zijn de effecten op de menselijke gezondheid nog onvoldoende duidelijk. Daarom is meer onderzoek noodzakelijk, om duidelijk in beeld te brengen welke hoeveelheden van bepaalde stoffen schadelijk zijn en dit te gebruiken om beleid te maken dat onze natuur én gezondheid daadwerkelijk beschermt. Wij doen de volgende aanbevelingen:

- In het kader van de United Nations Environment Assembly (UNEA) moet Nederland onverminderd het Noorse initiatief steunen om te komen tot **mondiale afspraken over het gebruik maar ook de bestrijding van (micro)plastics**. Meer specifiek:
  - o Invoering van uitgebreide producentenverantwoordelijkheid, zoals statiegeldsystemen, om afvalmanagement te verbeteren en milieu- en gezondheidskosten te voorkomen;
  - o Beleid gericht op oplossingen aan de bron en preventie, opruimacties en gedragsverandering van de consument is nodig en helpen. De kraan moet echter wel dichtgedraaid worden. Stop de bron van vervuiling;
  - o Een actieve bijdrage van Nederland aan de *Ad Hoc Open-Ended Expert Working Group on Marine Litter* om alle mogelijke internationale opties te onderzoeken, gericht op het effectief tegengaan van de plastic soep.
- Op basis van onderzoek moeten de **maxima voor schadelijke stoffen en micro-plastics** in consumentenproducten, bijvoorbeeld sanitaire artikelen, zowel in Nederland als EU-verband worden verlaagd. Een stuk regulier maandverband bestaat voor 90 procent uit plastic. Dat maakt gelijk duidelijk hoe groot het probleem is en waarom er veel winst kan worden geboekt bij alleen al halvering.
- De **informatie voor de consument moet duidelijker op product labels en -etiketten zichtbaar zijn**. Zo wordt bijvoorbeeld aan veel producten het label 'biologisch afbreekbaar' toegevoegd, terwijl uit onderzoek blijkt dat er nog steeds veel schadelijke stoffen in producten zitten. De informatie moet betrouwbaar en transparant zijn. Niet alleen komen er schadelijke stoffen vrij uit zogeheten biologisch afbreekbare wc-doeekjes, ze zorgen ook voor veelvuldige verstoppingen van rioleringen. En dit komt dan nog bovenop de afvalberg. Naast informatie over de inhoud, is het daarom ook van belang dat mensen weten wat er wel en niet doorgespoeld mag worden.
- De **regelgeving voor controle op bodem- en waterkwaliteit dient gescreend en waar nodig aangescherpt te worden** om het gehalte aan microplastics in grond en water effectief te kunnen verlagen. Denk aan de Kaderrichtlijn Water, het Besluit Bodemkwaliteit.

---

⁸ SDG Rapportage mei 2018, 64, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/05/01/tweede-nederlandse-sdg-rapportage-nederland-ontwikkelt-duurzaam>